

УДК 336.71

Савченко Т. Г.

Інститут економіки та бізнесу

Луганського національного університету імені Тараса Шевченка

КРЕДИТНО-ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ РЕГІОНУ

Розглянуто особливості кредитно-інвестиційної діяльності банківської системи. Проаналізовано кредитно-інвестиційну діяльність у регіоні. Визначено тенденції забезпечення інноваційної діяльності інвестиціями. Наведено основні шляхи активізації кредитно-інвестиційної діяльності.

Ключові слова: кредитно-інвестиційна діяльність, банківська система, інноваційна діяльність, розвиток, капітальні вкладення, джерела фінансування.

Постановка проблеми. Стабільне функціонування та подальший інноваційний розвиток економіки України знаходяться у тісному взаємозв'язку з ефективністю функціонування банківської системи.

Це пов'язано з тим, що банківський сектор не лише є основою розвитку вітчизняного фінансового ринку, але й відіграє ключову роль у забезпеченні національної економіки інвестиційними ресурсами, створюючи тим самим передумови суспільного відтворення. Розбалансованість грошового ринку, коли пропозиція позичкового капіталу істотно відстає від попиту, значно впливає на інвестиційні процеси в економіці, посилюючи виникнення диспропорцій. Особливо важливим аспектом забезпечення кредитно-інвестиційної діяльності банків є достатність ресурсів у банках, що також забезпечує ефективне і стабільне функціонування банківської системи.

Сьогодні стан економіки в країні диктує необхідність активізації кредитно-інвестиційної діяльності банків. Виходячи з вищевикладеного, проблеми активізації кредитно-інвестиційної діяльності в Україні та її регіонах набувають значної актуальності у зв'язку з необхідністю забезпечення інвестиціями інноваційного напрямку розвитку економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання інвестиційної та кредитної діяльності займають визначне місце у дослідженнях вчених-економістів. Так, розглядаючи роботу банків у посткризовий період економісти визначають, що не має єдиної політики, якої б дотримувались банки при формуванні джерел фінансування [1]. Досліджуються особливості та напрями впливу банків з іноземним капіталом на розвиток економіки в Україні [2]. Функціонування регіональної банківської системи пов'язано з дією зовнішніх і внутрішніх факторів, що її визначають [3]. Проблема інвестування стикається з проблемою залучення банками коштів [4]. Але необхідно зазначити, що ефективність інвестиційної діяльності проявляється в інноваційному розвитку підприємств. Проблеми інноваційного розвитку досліджуються у роботах Гаман М.В. [5], Афанасьєва М.В. [6]. Питання інвестиційного забезпечення оновлення основного капіталу висвітлюються у роботах Іщук С.О. [7].

До чинників, що обумовлюють інноваційний розвиток регіону відносять чотири групи: державна регіональна політика; чинники, що реалізують економічні відносини у регіоні; природно-ресурсний та виробничий потенціал регіону; організаційно-управлінські чинники [6]. Слід відмітити, що до одного з важливих чинників, які реалізують економічні відносини у регіоні, необхідно віднести кредитно-інвестиційну діяльність банківської сис-

теми. У той же час недостатньо залишається дослідженим питання залучення інвестицій в основний капітал для інноваційного розвитку регіону. Виходячи з вищевикладеного, необхідно зазначити, що динаміка кредитно-інвестиційної діяльності та вкладання інвестицій в основний капітал формують тенденції інноваційного розвитку регіону. Є необхідність подальшого дослідження цього питання на основі аналізу стану, динаміки, тенденцій кредитно-інвестиційної діяльності банків та інноваційного розвитку підприємств регіону.

Мета статті. Полягає у визначенні особливостей кредитно-інвестиційної діяльності банківської системи та дослідження окремих аспектів забезпечення інвестиціями інноваційної діяльності в регіоні.

Виклад основного матеріалу. Інвестиційний кредит визначають як економічні відносини між кредитором і позичальником з приводу фінансування інвестиційних заходів, які характеризуються рухом вартості (позичкового капіталу), на засадах повернення і, як правило, з виплатою відсотків [8]. У свою чергу, слід відмітити, що інвестиційне кредитування це процес, який відбувається в інвестиційній сфері на засадах дії механізму з реалізації кредитних відносин. Для інвестиційного кредитування існує ряд особливостей, які визначаються інвестиційним характером цього процесу, тобто тим, що при кредитуванні об'єктом оцінки, в першу чергу, виступає інвестиційний проект; відсоток від інвестиційного кредиту не повинен перевищувати рівень доходності за інвестиціями, а строк інвестиційного кредитування залежить від строку окупності інвестицій [9]. Основні положення, які лежать в основі кредитно-інвестиційної діяльності банків, визначаються ціллю їх діяльності – отримання прибутку, підвищення ефективності діяльності банків, та зменшення ризику кредитування.

Потреба залучення коштів в економіку регіону створює об'єктивні передумови для активного залучення банківських інвестицій на тривалий строк, перш за все, у структурно-визначальні та фондостворювальні галузі. Інфляційні процеси, у свою чергу, здійснюють негативний вплив на напрямки грошових потоків банківських інвестицій і виступають стримуючим чинником довгострокових інвестицій та появи ризиків [8].

Регіональна банківська система, як інвестиційний посередник, акумулює тимчасово вільні грошові капітали суб'єктів господарювання та населення, використовуючи такі інструменти як депозитні вклади, депозитні і ощадні сертифікати та інші. Слід також відзначити, що особливістю функціонування банківських інвестицій є необхідність сплачування підприємствами процентів

і повернення цього капіталу у певні строки. У сучасних умовах в банківських інвестиціях переважають кредитні форми, що обумовлюється недостатнім розвитком ринку цінних паперів у регіонах. Це також слід відмітити як одну з особливостей кредитно-інвестиційної діяльності регіональної банківської системи.

Структура банківської системи в Україні за період з 2007-2013 рр. значно змінилась. У 2011 р. та 2012 р. відбулось значне зменшення кількості банків на 29, 7%. У 2012 р. було виключено з Державного реєстру 26 банків, що свідчить про неефективну роботу банків. Зростає за період, що аналізується кількість банків, що знаходяться у стадії ліквідації: у 2011 – 22 банка, у 2012 – 21 банк [12]. У 2011 р. та у 2012 р. зменшалась загальна сума наданих довгострокових кредитів у порівнянні з 2009 роком – відповідно на 7,5% та 7, 4%. У загальному об'ємі довгострокових кредитів у 2011 році кредити надані суб'єктам господарювання складають 70,2%, у 2012 – 72,0% [12].

Однією з основних особливостей кредитно-інвестиційної діяльності є її вплив на інноваційний розвиток підприємств регіону. Як відмічають економісти в Україні біля 95% обсягу виготовленої продукції належать до III (60%) і IV (35%) технологічного укладу, у той же час доля продукції вищих технологічних укладів V і VI складає відповідно 4,2% і 0,1%. Інвестиції, що визначають напрямки розвитку економіки, також спрямовуються в основному у технології низького III укладу (75%), а у VI лише 0,5% від всього обсягу інвестицій [11]. Ефективність кредитно-інвестиційної діяльності банків та її вплив на соціально-економічний розвиток регіону залежить від структури регіональної банківської системи, від ступеня взаємодії банківського та реального сектору економіки; ризиковості інвестиційного середовища регіону та інших факторів.

Слід зазначити, що особливістю кредитно-інвестиційної діяльності регіональної банківської системи є участь банків у реалізації соціально-економічних програм. Для Луганської області у структурі банківської системи є недостатність регіональних самостійних банків (лише два банка), що складає труднощі у забезпеченні кредитними ресурсами великих підприємств у промисловості регіону.

Особливість кредитно-інвестиційної діяльності регіональної банківської системи проявляється також через трансформацію ресурсів: акумуляція коштів, тимчасово вільних у одних суб'єктів, та інвестування їх суб'єктам відтворювального процесу, які тимчасово відчувають в них необхідність; перерозподіл капіталу між галузями економіки регіону; стимулювання розширених відтворювальних процесів; вплив на обсяг та структуру поточного суспільного попиту.

У Луганській області найбільший обсяг інвестицій в основний капітал було вкладено у 2007 р. (9754100 тис. грн.) та у 2008 р. (8999700 тис. грн.). У 2010-2012 рр. відбулося зменшення загального обсягу інвестицій в основний капітал: у 2010 р. у порівнянні з 2007 р. на 51,8%; у 2012 р. у порівнянні з 2007 р. на 37,4%; у 2012 р. в порівнянні з 2007 р. на 15,7%.

Аналіз показує, що за джерелами фінансування у загальному обсязі капітальних інвестицій за останні три роки значний обсяг займають власні кошти підприємств: у 2010 р. – 3940308 тис. грн.; у 2011р – 4739280 тис. грн.; 2012 р. – 6354703 тис. грн. У загальному обсязі інвестицій ці кошти

складають відповідно – 69,8%; 67,9%; 77,3%. У той же час відбувається зменшення долі кредитів банків у загальному обсязі капітальних вкладень: у 2010 р. їх доля складає – 10,4%, у 2011 р. – 4,1%, у 2012 р. – 3,7%. Обсяги капітальних інвестицій за рахунок кредитів банківської системи у порівнянні з 2007 р. значно зменшились; у 2010 – 35,3%; 2011 р. – 68,5%; 2012 – 66,4% [13;14]. Таким чином, як показує аналіз інвестиційне забезпечення підприємств регіону не має стійкої тенденції як в цілому, так і за джерелами фінансування.

Про ефективність використання інвестиційних ресурсів, що вкладаються в інновації, може слугувати аналіз тенденцій інноваційної діяльності підприємств промисловості у Луганській області за період 2005-2011 рр. Найбільша частка інноваційно-активних підприємств спостерігається у 2007 р.(11,3% від загальної кількості промислових підприємств), у 2010 р. (відповідно 11,2%), та у 2011 р. (відповідно 13,5%). Слід відмітити, що у 2008 р. з 25 інноваційно-активних підприємств у промисловості тільки 5 підприємств освоювало виробництво нових видів техніки; у 2009 р. із 17 підприємств – 3; у 2010 р. із 17 підприємств – 4; у 2011 р. із 21 підприємства – 2 [13]. За видами економічної діяльності у промисловості прослідковується тенденція незначного збільшення інноваційно-активних підприємств у переробній промисловості (з 8,5% у 2005 р. до 15,3 у 2011 р.), а саме у виробництві харчових продуктів та напоїв (з 8,3% до 15,2%); у виробництві коксу та переробленні нафтопродуктів (з 33,3% у 2005 р. до 100% у 2010 р., та 50% у 2011 р.). За період, що аналізується, на нестійку тенденцію інноваційної діяльності слід відмітити серед підприємств металургійного виробництва та виробництва готових металевих виробів. У машинобудуванні збільшується кількість інноваційно активних підприємств (з 9,3% у 2005 р. до 21,3% у 2010 р., та 19,3% у 2011 р.). Незначна інноваційна активність характерна для добувної промисловості (6,6% у 2010 р. та 5,7% у 2011 р.) [13; 14].

Таким чином, як свідчить аналіз кількості активно-інноваційних підприємств є незначною і не має стійкої тенденції зростання, а у 2011 р. відбулося зменшення по окремим видам виробництва. Слід відмітити також зменшення загального обсягу інноваційних витрат у підприємств промисловості Луганської області. Значне зменшення відбулось за період 2009-2011 рр.: у 2009 р. по відношенню до 2008 р. на 94,9%; у 2010 р – на 88,8%, у 2011 р. – на 92,4%. У 2011 р. загальний обсяг інноваційних витрат склав 167051 тис. грн., що на 31,3% менше ніж у 2010 р. [13].

Висновки. Кредитно-інвестиційна діяльність відіграє значну роль у подальшому інноваційному розвитку економіки регіонів. Аналіз тенденцій кредитно-інвестиційної діяльності банківської системи свідчить про незначне зростання у 2012 р. обсягів кредитів наданих суб'єктам господарювання у порівнянні з 2011 р. Але відбулось значне зменшення обсягів кредитів у 2011 р. у порівнянні з 2010 р., тобто спостерігається нестійка тенденція кредитної діяльності банківської системи.

Відсутня також стійка тенденція в інвестуванні інноваційної діяльності в цілому по Луганській області, у тому числі у промисловості. Значне падіння загальних обсягів інвестування відбулось у 2010-2011 рр. у порівнянні з 2007 р., а також зменшились обсяги інвестування за рахунок кредитів банківської системи. Відбулось також зна-

чне скорочення інноваційних витрат у промисловості.

Активізації участі банківської системи в інвестуванні інноваційних процесів в регіоні може сприяти надання достатньої гарантії повернення кредитів, а також надання податкових пільг при залученні інвестицій у реалізацію інноваційних проєктів, які здатні підвищити технологічний рівень виробництва в промисловості регіону. Підвищенню інноваційної активності підприємств

регіону та забезпечення їх інвестиціями може сприяти розвиток механізму стимулювання участі банківської регіональної системи у процесі інноваційного розвитку регіону. Важливим елементом підвищення активності інноваційно-інвестиційної діяльності у регіоні повинен стати розвиток партнерського співробітництва банківської системи, суб'єктів господарювання та місцевих органів влади, що потребує подальшого дослідження цієї проблеми.

Список літератури:

1. Слобода Л. Я. Особливості інвестиційної політики банків України в постк-ризний період / Л. Я. Слобода // Регіональна економіка. – 2012. – № 3. – С. 140-149.
2. Огірчук М. О. Особливості діяльності банків з іноземним капіталом в Україні / М. О. Огірчук // Регіональна економіка. – 2012. – № 3. – С. 121-128.
3. Ахромкін Е. М. ефективність функціонування регіональної банківської системи / Е. М. Ахромкін, І. В. Заблоська, А. В. Медяник та ін. – Луганськ : СЛУ ім. В. Даля, 2013. – 204 с.
4. Подчесова В. Ю. Дослідження кредитно-інвестиційної діяльності банків України / В. Ю. Подчесова, К. В. Карась // Часопис економічних реформ: науково-публічний журнал. – 2012. – № 4(8). – С. 92-97.
5. Гаман М. В. Державне управління інноваціями : монографія / М. В. Гаман // Економічний форум. – 2011. – № 1. – С. 45-49.
6. Афанасьєв М. В. Інноваційні процеси в системі державного управління і місцевого самоврядування : наукове видання / М. В. Афанасьєв, Л. Г. Шемаєва, Л. Й. Аведян та ін. [За заг. ред. кан. екон. наук, професора М. В. Афанасьєва]. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2006. – 212 с.
7. Іщук С. О. Інвестиції в основний капітал та їх вплив на соціально-економічний розвиток регіону / С. О. Іщук // Регіональна економіка, 2013. – № 1. – С. 35-42.
8. Луців Б. Л. Банківська діяльність у сфері інвестицій / Б. Л. Луців. – Терно-піль : Економічна думка; Картбланш, 2001. – 320 с.
9. Пересада А. А., Майорова Т. В. Інвестиційне кредитування : навч. посіб-ник / А. А. Пересада. –К. : КНЕУ, 2002. – 271 с.
10. Пап В. В. Вдосконалення інвестиційної політики в країні та її вплив на розвиток інвестиційного процесу в регіоні / В. В. Пап // Регіональна економіка. – 2006. – № 2. – С. 50-58.
11. Тулькун Я. И. Государственно-частное партнерство как инструмент активизации инновационной деятельности Украины: региональный аспект // Я. И. Тулькун // Экономический вестник Донбасса. – 2013. – № 1(11). – С. 52-58.
12. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=865699>.
13. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://aub.org.ua/index.php?option=com_content&task.
14. Статистичний щорічник Луганської області за 2011 р. – Луганськ : Луганське обласне управління статистики, 2012. – 489 с.

Савченко Т. Г.

Институт экономики и бизнеса

Луганского национального университета имени Тараса Шевченко

КРЕДИТНО-ИНВЕСТИЦИОННОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ИННОВАЦИОННОЙ АКТИВНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ РЕГИОНА

Резюме

Рассмотрены особенности кредитно-инвестиционной деятельности банковской системы. Дан анализ кредитно-инвестиционной деятельности в регионе. Определены тенденции обеспечения инновационной деятельности инвестициями. Даны основные направления обеспечения активизации кредитно-инвестиционной деятельности.

Ключевые слова: кредитно-инвестиционная деятельность, банковская система, инновационная деятельность, развитие, капитальные вложения, источники финансирования.

Savchenko T. G.

Institute of Economics and Business

Luhansk National University Taras Shevchenko

CREDIT INVESTMENT SUPPORT OF INNOVATIVE ACTIVITY ENTERPRISES IN THE REGION

Summary

Particular qualities of credit and investment activity of the banking system are observed. The analysis of credit and investment activity in the region has been represented. Trends of supporting innovative activities of investment are determined. There are guidelines of supporting the intensification of credit and investment activity.

Key words: credit and investment activity, banking system, innovative activity development, capital investments, financing sources.